

KONINKRIJK BELGIË

ADVIES 48.109/1
VAN 27 MEI 2010

VAN DE AFDELING WETGEVING
VAN DE RAAD VAN STATE

De RAAD VAN STATE, afdeling Wetgeving, eerste kamer, op 9 april 2010 door de Minister voor Ondernemen en Vereenvoudigen verzocht hem, binnen een termijn van dertig dagen, verlengd tot 14 juni 2010, van advies te dienen over een voorontwerp van wet "tot bescherming van kweekproducten", heeft het volgende advies gegeven:

Met toepassing van artikel 84, § 3, eerste lid, van de wetten op de Raad van State, gecoördineerd op 12 januari 1973, heeft de afdeling Wetgeving zich toegespitst op het onderzoek van de bevoegdheid van de steller van de handeling, van de rechtsgrond, alsmede van de vraag of aan de te vervullen vormvereisten is voldaan ¹.

*

* *

STREKKING VAN HET VOORONTWERP VAN WET

Het om advies voorgelegde voorontwerp van wet strekt tot een grondige herziening van het internrechtelijke kwekersrecht, zoals dit thans geregeld wordt door de wet van 20 mei 1975 tot bescherming van kweekproducten, waarvan artikel 71 van het ontwerp de opheffing beoogt.

Met het ontwerp wordt de internrechtelijke regeling aangepast aan het Verdrag tot bescherming van kweekproducten, opgemaakt te Parijs op 2 december 1961 (hierna: UPOV-verdrag), zoals dit verdrag naderhand diverse keren werd gewijzigd. Daarnaast worden in het ontwerp diverse bepalingen overgenomen van verordening (EG) nr. 2100/94 van de Raad van 27 juli 1994 inzake het communautaire kwekersrecht ² en wordt tevens aangesloten op de structuur van de betrokken verordening.

De ontworpen wet zet tevens sommige richtlijnbepalingen in het interne recht om. Daarbij gaat het om de hernieuwde omzetting van reeds eerder geïmplementeerde richtlijnbepalingen ³, maar gebeurt niettemin de omzetting in bepaalde gevallen voor het eerst ⁴.

¹Aangezien het om een voorontwerp van wet gaat, wordt onder rechtsgrond verstaan de overeenstemming met de hogere rechtsnormen.

²Aan sommige bepalingen van de voornoemde verordening wordt ook uitvoering gegeven. Dat is het geval in artikel 60 van het ontwerp dat strekt tot het uitvoeren van artikel 107 van verordening (EG) nr. 2100/94.

³Zo houden de artikelen 57 en 58 van het ontwerp een nieuwe omzetting in van bepalingen van richtlijn 2004/48/EG van het Europees Parlement en de Raad van 29 april 2004 betreffende de handhaving van intellectuele eigendomsrechten.

⁴Zo wordt artikel 12 van richtlijn 98/44/EG van het Europees Parlement en de Raad van 6 juli 1998 betreffende de rechtsbescherming van biotechnologische

VOORAFGAANDE OPMERKING

Zoals zo-even vermeld bevat het ontwerp een beperkt aantal bepalingen waarin voor het eerst onderdelen van richtlijn 98/44/EG in het interne recht worden omgezet. In overeenstemming met artikel 15 van de betrokken richtlijn zou in de tekst van het ontwerp, en bij voorkeur onmiddellijk na artikel 1 ervan, moeten worden vermeld dat het ontwerp strekt tot gedeeltelijke omzetting van de richtlijn in kwestie.

ONDERZOEK VAN DE TEKST

Artikel 1

In artikel 1 van het ontwerp wordt aangegeven dat de wet een aangelegenheid als bedoeld in artikel 78 van de Grondwet regelt. Het ontwerp bevat echter twee bepalingen waarvoor de Kamer van volksvertegenwoordigers en de Senaat op grond van artikel 77 van de Grondwet gelijkelijk bevoegd zijn, namelijk de artikelen 54 en 69. Derhalve dient te worden overwogen om de twee voornoemde artikelen in een apart wetsontwerp op te nemen.

Artikel 8

De verwijzing naar "artikel 48, tweede alinea, van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap", in artikel 8, § 2, derde lid, van het ontwerp, moet worden geactualiseerd. Men verwijze derhalve naar "artikel 54, tweede lid, van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie".

Ook in de artikelen 16, § 1, en 18, § 3, eerste lid, van het ontwerp, dient melding te worden gemaakt van de "Europese Unie" en niet van de "Europese Gemeenschap".

uitvindingen voor het eerst in het Belgische recht omgezet.

.../...

Artikel 16

In de Nederlandse tekst van de inleidende zin van artikel 16, § 1, van het ontwerp schrijve men ", of van een ras bedoeld in artikel 13, dat op het grondgebied ...".

Artikel 19

In artikel 19 van het ontwerp wordt zowel het begrip "kalenderjaar" als het begrip "jaar" gebruikt. Ter wille van de terminologische eenvormigheid wordt telkens beter het begrip "kalenderjaar" gehanteerd ⁵.

Artikel 24

Men redigere artikel 24, § 2, van het ontwerp in de Nederlandse tekst, als volgt:

"De licenties moeten op straffe van nietigheid schriftelijk worden verleend".

Artikel 25

1. In artikel 25, § 3, van het ontwerp, wordt het volgende bepaald:

"De Koning kan enkele gevallen als voorbeeld van het in § 1, 1/, bedoelde algemeen belang vermelden".

Vraag is of de betrokken voorbeelden in een koninklijk besluit dienen te worden opgenomen. In dat verband mag er trouwens aan worden herinnerd dat in een normatieve tekst in beginsel uitsluitend rechtsregels thuis horen. Afgezien daarvan zou het bepaalde in artikel 25, § 3, logischerwijze beter in artikel 25, § 1, 1/, worden geïntegreerd.

⁵Zie ook artikel 19, lid 1, van Verordening (EG) nr. 2100/94.

2. Ter wille van de terminologische eenvormigheid vervange men in de Nederlandse tekst van artikel 25, § 10, van het ontwerp het woord "dwanglicentie" door de woorden "gedwongen licentie".

Artikel 27

1. Luidens artikel 27, § 2, derde lid, van het ontwerp, hebben de processen-verbaal welke door de betrokken beampten (lees: ambtenaren) worden opgesteld bewijskracht tot het tegendeel is bewezen.

Die regel vormt een uitzondering op de algemene regel dat een proces-verbaal geldt als een loutere inlichting en, zoals er door het Grondwettelijk Hof werd op gewezen, derhalve ook op de regel van de vrije bewijslevering in strafzaken, waarbij de rechter, naar eigen overtuiging, de bewijswaarde beoordeelt van een bepaald element, zodat het verschil in behandeling dat eruit voortvloeit op een redelijke verantwoording dient te berusten en het de rechten van de beklaagde niet op een onevenredige wijze mag beperken ⁶.

Het verdient aanbeveling om in de memorie van toelichting een verantwoording op te nemen voor het toekennen van een bijzondere bewijswaarde aan de processen-verbaal, bedoeld in het ontworpen artikel 27, § 2, derde lid. Daarbij zal moeten worden aangetoond dat de aangevoerde redenen aanwezig zijn met betrekking tot de vaststelling van alle in het ontwerp bedoelde misdrijven.

2. Volgens artikel 27, § 2, vierde lid, 1/, van het ontwerp mogen de betrokken ambtenaren "tijdens de gewone openings- of werkuren binnentreden in de bureaus, lokalen, werkplaatsen, gebouwen, belendende binnenplaatsen en besloten ruimten waar zij voor het vervullen van hun opdracht toegang moeten hebben". Het binnentreden in "bewoonde lokalen" daarentegen is slechts toegestaan mits voorafgaande machtiging van

⁶Zie onder meer Grondwettelijk Hof, arrest nr. 40/2000 van 6 april 2000, B.14.1; arrest nr. 16/2001 van 14 februari 2001, B.12.1.

de rechter bij de politierechtbank, onder de voorwaarden vermeld in artikel 27, § 2, vijfde lid, van het ontwerp.

In dit verband moet erop worden gewezen dat het recht op eerbiediging van de woning wordt gewaarborgd door artikel 15 van de Grondwet, door artikel 8 van het Europees Verdrag over de rechten van de mens en door artikel 17 van het Internationaal Verdrag inzake burgerlijke en politieke rechten. Uit de rechtspraak van het Europese Hof voor de Rechten van de Mens blijkt dat het begrip "woning" in de zin van artikel 8 van het Europees Verdrag ruim moet worden opgevat en dat het mede slaat op beroeps- en bedrijfslokalen ⁷.

Bovendien heeft het Grondwettelijk Hof erop gewezen dat "het optreden van de onderzoeksrechter, onpartijdig en onafhankelijk magistraat, (...) een essentiële waarborg (lijkt) te zijn voor de inachtneming van de voorwaarden waaraan een aantasting van de onschendbaarheid van de woning is onderworpen, die is gewaarborgd bij artikel 15 van de Grondwet en artikel 8.1 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens" ⁸. Uit deze vaststelling leidt het Hof af dat afwijkingen op die regel slechts uitzonderlijk kunnen zijn en dienen te worden verantwoord door redenen eigen aan de misdrijven waarop zij betrekking hebben.

Uit wat voorafgaat volgt dat de stellers van het ontwerp er goed aan doen te overwegen om te voorzien in bijzondere waarborgen met betrekking tot het betreden van plaatsen die, zelfs al zijn zij geen "woning" in de zin van artikel 15 van de Grondwet, toch de waarborgen bedoeld in de voornoemde verdragsbepalingen genieten.

⁷Zie, onder meer, EHRM, 16 december 1992, NIEMIETZ t. Duitsland, www.echr.coe.int, nr. 13710/88; EHRM, 25 februari 1993, FUNKE, CRÉMIEUX en MIAILHE t. Frankrijk, nr. 10828/84; EHRM, 9 december 2004, VAN ROSSEM t. België, nr. 41872/98. Zie ook D. YERNAULT, "Les pouvoirs d'investigation de l'administration face à la délinquance économique: les locaux professionnels et l'article 8 de la Convention européenne", *Rev. Trim. Dr. H.* 1994, 117-135.

⁸Grondwettelijk Hof, nr. 140/98, 16 december 1998, B.1. Het ontwerp voorziet reeds met betrekking tot bewoonde lokalen in het optreden van de politierechtbank. Er mag aangenomen worden dat het, vanuit het oogpunt van het recht op eerbiediging van de woning, niet uitmaakt of de bevoegde rechter de onderzoeksrechter dan wel de politierechter is.

3. Luidens artikel 27, § 2, vierde lid, 4/, mogen de betrokken ambtenaren "tegen ontvangstbewijs, beslag leggen op de onder punt 2 opgesomde documenten, die noodzakelijk zijn voor de vervulling van hun opdrachten". Er wordt niet in een mogelijkheid tot bevestiging of opheffing van dit beslag voorzien.

Die inbeslagneming, die een inmenging vormt in het eigendomsrecht, dient met de nodige waarborgen te worden omgeven. Naast een eventuele bevestiging zou tevens de maximumduur van de inbeslagneming dienen te worden bepaald, alsmede de wijze waarop ze kan worden opgeheven.

Artikel 28

1. In de Nederlandse tekst van de inleidende zin van artikel 28, § 1, van het ontwerp moeten de woorden "door de Dienst" worden vervangen door "voor de Dienst".

2. In de Nederlandse tekst van artikel 28, § 2, wordt beter geschreven "... elke andere persoon, niet bedoeld in § 1, maar met een rechtstreeks en individueel belang, op zijn schriftelijk verzoek toestaan om ...".

Artikel 29

De Nederlandse tekst zou beter als volgt worden gesteld: "De Koning bepaalt de regels waarbij een gemachtigd wordt aangewezen".

Artikel 30

Dit artikel zou beter als volgt worden gesteld: "De aanvraag voor een kwekersrecht wordt bij de Dienst ingediend, hetzij ...".

Artikel 31

1. Luidens artikel 31, § 2, van het ontwerp, moet de aanvraag voldoen aan de voorwaarden en vormen vastgelegd in de ontworpen wet "en door de Koning ter uitvoering van deze wet". De aangehaalde zinsnede is niet duidelijk. In de memorie van toelichting wordt in dat verband gerefereerd aan het bepaalde in artikel 108 van de Grondwet. In deze laatste bepaling wordt aan de Koning de algemene bevoegdheid verleend om de wet uit te voeren. Dergelijke bevoegdheid impliceert dat de Koning, ondanks het stilzwijgen van de wet, uit de geest, het opzet en de algemene economie van de wet, de hem noodzakelijk toeschijnende gevolgtrekkingen kan halen en uitvoeringsbesluiten kan tot stand brengen, op voorwaarde dat die besluiten in overeenstemming kunnen worden geacht met de bedoeling van de wetgever en ermee niet de draagwijdte van de wet wordt verruimd of ingeperkt. Vraag is of in artikel 31, § 2, van het ontwerp effectief enkel de met toepassing van 's Konings algemene uitvoeringsbevoegdheid tot stand gebrachte besluiten worden bedoeld, dan wel dat alle uitvoeringsbesluiten van de ontworpen wet worden beoogd. De tekst van het ontwerp dient op dat punt te worden verduidelijkt. In geen geval kan de zinsnede "en door de Koning ter uitvoering van deze wet", in artikel 31, § 2, worden geacht een onbepaalde bevoegdheidsdelegatie aan de Koning mogelijk te maken.

2. Rekening houdend met de in de memorie van toelichting gegeven verduidelijking redigere men artikel 31, § 3, van het ontwerp als volgt:

"De Koning kan de elementen, vermeld in § 1, verduidelijken en aanvullen met andere gegevens".

De Nederlandse tekst van artikel 31, § 1, 3/ kan beter geredigeerd worden als volgt: "gegevens betreffende de identiteit van de aanvrager, of van de gezamenlijke aanvragers".

In paragraaf 2, schrijve men in het Nederlands "in deze wet" in plaats van "in huidige wet".

Artikel 36

.../...

In de Nederlandse tekst van artikel 36, § 8, van het ontwerp moet het woord "aangewezen" worden vervangen door het woord "afgewezen" (Fr.: rejetée).

Artikel 38

In paragraaf 4 schrijve men "waarbinnen" in plaats van "binnen dewelke".

Artikel 40

In paragraaf 2, 1/ en 2/ schrijve men telkens "indien hij".

Artikel 44

In de Nederlandse tekst van artikel 44, § 1, van het ontwerp vervange men het woord "nagaan" door het woord "controleren".

Artikel 46

In artikel 46, § 1, van het ontwerp, komt, wat de verwijzing naar de in kracht van gewijsde gegane rechterlijke beslissing betreft, in de Nederlandse tekst geen zinsnede voor die overeenstemt met de woorden "pour cette raison", in de Franse tekst. Deze discordantie moet worden weggewerkt.

Artikel 47

De Nederlandse en de Franse versies van de eerste zin van artikel 47, § 3, van het ontwerp dienen beter op elkaar te worden afgestemd. In de Nederlandse tekst wordt immers geschreven "Het verzoek moet met redenen omkleed zijn en de feiten aanvoeren waarop het gegrond is", terwijl in de Franse tekst valt te lezen "La requête est dûment motivée et indique les faits et les justifications invoqués à son appui".

Artikel 49

In de Nederlandse tekst van paragraaf 2 schrijve men: "die verschuldigd zijn krachtens § 1, eerste lid ...".

Artikel 50

In artikel 50, § 3, van het ontwerp, wordt de Koning onder meer opgedragen om het bedrag van de jaartaks en de toeslag te bepalen. De betrokken jaartaks lijkt als een belasting te moeten worden beschouwd ⁹. De essentiële elementen van een belasting, waaronder het bedrag ervan, dienen evenwel door de wetgever zelf te worden vastgesteld. Mocht de wetgever het noodzakelijk achten om het aan de Koning over te laten om het bedrag van de jaartaks te bepalen, dan kan zulks enkel op grondwettige wijze gebeuren mits de noodzaak om te delegeren vaststaat en de wetgever voorziet in een verplichting tot bekrachtiging van het desbetreffende koninklijk besluit binnen een relatief korte termijn die wordt vastgesteld in de machtigingswet, waarbij de ontstentenis van bekrachtiging binnen die termijn tot gevolg heeft dat het niet bekrachtigd koninklijk besluit geacht wordt geen uitwerking te hebben gehad ¹⁰.

Artikel 51

In de Nederlandse tekst van paragraaf 3 zou beter het volgende worden geschreven: "Nadat ... is verleend worden bovendien de volgende gegevens in het register ingeschreven:".

⁹Ingeval de jaartaks een vergoedend karakter zou hebben, zou deze laatste als een retributie en niet als een belasting kunnen worden beschouwd, waarvan de vaststelling van het bedrag aan de Koning zou kunnen worden overgelaten. Indien de jaartaks dergelijk vergoedend karakter zou hebben, verdient het aanbeveling om dit in de memorie van toelichting te verduidelijken.

¹⁰Zie in dat verband onder meer J. THEUNIS, "Het fiscaal legaliteitsbeginsel. Een stand van zaken na 10 jaar rechtspraak van het Arbitragehof", *T.F.R.* 2006, afl. 3, 95.

In artikel 51, § 5, van het ontwerp moet worden verwezen naar "§ 2, 7/" in plaats van naar "§ 2, 6/". Tevens wordt beter melding gemaakt van "de griffier van de rechterlijke instantie die over het betrokken geschil uitspraak heeft gedaan" in plaats van "de griffier van de aangezochte rechterlijke instantie". Men schrijve tevens beter "De ... bedoelde inschrijvingen worden uitgevoerd door de griffier ...".

Artikel 55

Aan het einde van de Franse tekst van het aan artikel 55 van het ontwerp voorafgaande opschrift van afdeling 2 schrappen men eenmaal de woorden "des droits".

Artikel 71

Men redigere artikel 71 van het ontwerp als volgt:

"De wet van 20 mei 1975 tot bescherming van kweekproducten, gewijzigd bij de wetten van 17 maart 1993, 9 mei 2007 en 10 mei 2007, wordt opgeheven".

De kamer was samengesteld uit

de Heren	M. VAN DAMME,	kamervoorzitter,
	J. BAERT,	
	W. VAN VAERENBERGH,	staatsraden,
	M. RIGAUX,	assessoren van de
	M. TISON,	afdeling Wetgeving,
Mevrouw	A. BECKERS,	griffier.

Het verslag werd uitgebracht door de H. P. DEPUYDT, eerste auditeur-afdelingshoofd.

DE GRIFFIER

DE VOORZITTER

A. BECKERS

M. VAN DAMME

ROYAUME DE BELGIQUE

AVIS 48.109/1
DU 27 MAI 2010

DE LA SECTION DE LÉGISLATION
DU CONSEIL D'ÉTAT

Le CONSEIL D'ÉTAT, section de législation, première chambre, saisi par le Ministre pour l'Entreprise et la Simplification, le 9 avril 2010, d'une demande d'avis, dans un délai de trente jours, prorogé jusqu'au 14 juin 2010, sur un avant-projet de loi "sur la protection des obtentions végétales", a donné l'avis suivant:

En application de l'article 84, § 3, alinéa 1er, des lois sur le Conseil d'État, coordonnées le 12 janvier 1973, la section de législation a fait porter son examen essentiellement sur la compétence de l'auteur de l'acte, le fondement juridique et l'accomplissement des formalités prescrites ¹.

*

* *

PORTÉE DE L'AVANT-PROJET DE LOI

L'avant-projet de loi soumis pour avis a pour objet de remanier en profondeur le régime de protection de droit interne des obtentions végétales actuellement organisé par la loi du 20 mai 1975 sur la protection des obtentions végétales que l'article 71 du projet vise à abroger.

Le projet adapte les règles de droit interne à la Convention pour la protection des obtentions végétales, faite à Paris le 2 décembre 1961 (ci-après: la convention UPOV) et modifiée à plusieurs reprises par la suite. En outre, le projet intègre diverses dispositions du règlement (CE) n/ 2100/94 du Conseil du 27 juillet 1994 instituant un régime de protection communautaire des obtentions végétales ² et s'inspire également de la structure du règlement en question.

¹S'agissant d'un avant-projet de loi, l'on entend par fondement juridique la conformité aux normes juridiques supérieures.

²Le projet met également en oeuvre certaines dispositions du règlement précité. C'est le cas à l'article 60 du projet qui vise à exécuter l'article 107 du règlement (CE) n/ 2100/94.

La loi en projet transpose par ailleurs certaines dispositions de directives en droit interne. Il s'agit à ce propos de transposer à nouveau des dispositions de directive qui l'ont déjà été auparavant ³ bien que dans certains cas, la transposition ait lieu pour la première fois ⁴.

OBSERVATION PRÉLIMINAIRE

Comme on l'a déjà mentionné, le projet comporte un nombre limité de dispositions qui transposent pour la première fois des éléments de la directive 98/44/CE en droit interne. Conformément à l'article 15 de la directive en cause, le texte du projet, et de préférence directement après son article 1er, devrait mentionner que le projet a pour objet de transposer partiellement la directive en question.

EXAMEN DU TEXTE

Article 1er

L'article 1er du projet indique que la loi règle une matière visée à l'article 78 de la Constitution. Le projet comporte cependant deux dispositions pour lesquelles l'article 77 de la Constitution prévoit que la Chambre des représentants et le Sénat sont compétents sur un pied d'égalité, à savoir les articles 54 et 69. Il conviendrait par conséquent d'envisager d'inscrire les deux dispositions précitées dans un projet de loi distinct.

³Ainsi, les articles 57 et 58 du projet transposent à nouveau les dispositions de la directive 2004/48/CE du parlement européen et du Conseil du 29 avril 2004 relative au respect des droits de propriété intellectuelle.

⁴Ainsi, l'article 12 de la directive 98/44/CE du Parlement européen et du Conseil du 6 juillet 1998 relative à la protection juridique des inventions biotechnologiques est transposé pour la première fois en droit belge.

Article 8

À l'article 8, § 2, alinéa 3, du projet, la référence à "l'article 48, second alinéa, du Traité instituant la Communauté européenne" doit être actualisée. On fera par conséquent référence à "l'article 54, paragraphe 2, du Traité sur le fonctionnement de l'Union européenne".

Aux articles 16, § 1er, et 18, § 3, alinéa 1er, du projet, il faut également mentionner l'"Union européenne" et non la "Communauté européenne".

Article 16

Dans le texte néerlandais de la phrase introductive de l'article 16, § 1er, du projet, on écrira ", of van een ras bedoeld in artikel 13, dat op het grondgebied ...".

Article 19

L'article 19 du projet emploie indifféremment les termes "année civile" et "année". Dans un souci d'uniformité de la terminologie, on utilisera de préférence chaque fois le terme "année civile" ⁵.

Article 24

Dans le texte néerlandais, on rédigera l'article 24, § 2, du projet comme suit:

"De licenties moeten op straffe van nietigheid schriftelijk worden verleend".

⁵Voir également l'article 19, paragraphe 1, du Règlement (CE) n/ 2100/94.

Article 25

1. L'article 25, § 3, du projet, prévoit que:

"Le Roi peut citer certains cas à titre d'exemples de l'intérêt public visé aux (lire: au) § 1er, 1/".

La question est de savoir si les exemples en question doivent figurer dans un arrêté royal. On peut d'ailleurs rappeler à cet égard qu'en principe, seules des règles de droit ont leur place dans un texte normatif. Quoi qu'il en soit, il serait logiquement préférable d'intégrer la disposition de l'article 25, § 3 à l'article 25, § 1er, 1/.

2. Dans le texte néerlandais de l'article 25, § 10, du projet, on remplacera le mot "dwanglicentie" par les mots "gedwongen licentie" pour garantir l'uniformité de la terminologie utilisée.

Article 27

1. Aux termes de l'article 27, § 2, alinéa 3, du projet, les procès-verbaux dressés par les agents concernés font foi jusqu'à preuve du contraire.

Cette règle fait exception à la règle générale selon laquelle un procès-verbal vaut en tant que simple renseignement et, comme l'a souligné la Cour constitutionnelle, par conséquent aussi au régime de la libre administration de la preuve en matière répressive, selon lequel le juge apprécie, en fonction de sa propre conviction, la valeur probante d'un élément déterminé, de sorte qu'il faut que la différence de traitement qui résulte de cette exception soit raisonnablement justifiée et que les droits du prévenu ne soient pas restreints de manière disproportionnée ⁶.

⁶Voir notamment Cour constitutionnelle, arrêt n/ 40/2000 du 6 avril 2000, B.14.1; arrêt n/ 16/2001 du 14 février 2001, B.12.1.

Il est recommandé de justifier, dans l'exposé des motifs, l'attribution d'une valeur probante particulière aux procès-verbaux visés à l'article 27, § 2, alinéa 3, en projet. On démontrera en outre que les motifs invoqués concernent également l'ensemble des infractions visées par le projet.

2. En vertu de l'article 27, § 2, alinéa 4, 1/, du projet, les agents concernés peuvent "pénétrer, pendant les heures habituelles d'ouverture ou de travail, dans les bureaux, locaux, ateliers, bâtiments, cours adjacentes dont l'accès est nécessaire à l'accomplissement de leur mission". En revanche, la visite de "locaux habités" n'est permise que moyennant l'autorisation préalable du juge du tribunal de police, aux conditions mentionnées à l'article 27, § 2, alinéa 5, du projet.

Il est à noter à cet égard que le droit au respect du domicile est garanti par l'article 15 de la Constitution, par l'article 8 de la Convention européenne des droits de l'homme et par l'article 17 du Pacte international relatif aux droits civils et politiques. Il ressort de la jurisprudence de la Cour européenne des Droits de l'Homme que la notion de "domicile" au sens de l'article 8 de la Convention européenne doit être interprétée au sens large et qu'elle porte également sur les locaux professionnels et commerciaux ⁷.

En outre, la Cour constitutionnelle a souligné que "l'intervention du juge d'instruction, magistrat impartial et indépendant, apparaît comme une garantie essentielle du respect des conditions auxquelles est subordonnée une atteinte à l'inviolabilité du domicile, garantie par l'article 15 de la Constitution et par l'article 8.1 de la Convention européenne des droits de l'homme"⁸. La Cour déduit de cette constatation que les

⁷Voir notamment Cour eur. D.H., 16 décembre 1992, NIEMIETZ c. Allemagne, www.echr.coe.int, n/ 13710/88; Cour eur. D.H., 25 février 1993, FUNKE, CRÉMIEUX et MIAILHE c. France, n/ 10828/84; Cour eur. D.H., 9 décembre 2004, VAN ROSSEM c. Belgique, n/ 41872/98. Voir également D. YERNAULT, "Les pouvoirs d'investigation de l'administration face à la délinquance économique: les locaux professionnels et l'article 8 de la Convention européenne", *Rev. Trim. Dr. H.* 1994, 117-135.

⁸Cour constitutionnelle, n/ 140/98, 16 décembre 1998, B.1. Le projet prévoit déjà l'intervention du tribunal de police en ce qui concerne les locaux habités. On peut considérer que du point de vue du droit au respect du domicile, la question de savoir si le juge compétent est le juge d'instruction ou le juge de police est sans

déroations à cette règle ne peuvent être qu'exceptionnelles et doivent être justifiées par des raisons propres aux infractions qu'elles concernent.

Il résulte de ce qui précède qu'il serait bon que les auteurs du projet envisagent de prévoir des garanties particulières pour la visite de lieux qui, bien que ne correspondant pas à un "domicile" au sens de l'article 15 de la Constitution, bénéficient néanmoins des garanties visées dans les dispositions de la convention précitées.

3. Aux termes de l'article 27, § 2, alinéa 4, 4/, les agents concernés peuvent "saisir, contre récépissé, les documents visés au point 2 qui sont nécessaires à l'accomplissement de leur mission". La possibilité de confirmer ou de lever cette saisie n'est pas prévue.

Cette saisie, qui constitue une ingérence dans le droit de propriété, doit être assortie des garanties nécessaires. C'est ainsi qu'outre une éventuelle confirmation, il faudra aussi préciser la durée maximale de la saisie ainsi que les modalités de sa levée.

Article 28

1. Dans le texte néerlandais de la phrase introductive de l'article 28, § 1er, du projet, les mots "door de Dienst" doivent être remplacés par les mots "voor de Dienst".

2. Dans le texte néerlandais de l'article 28, § 2, mieux vaudrait écrire "... elke andere persoon, niet bedoeld in § 1, maar met een rechtstreeks en individueel belang, op zijn schriftelijk verzoek toestaan om ...".

Article 29

Mieux vaudrait écrire en néerlandais: "De Koning bepaalt de regels waarbij een gemachtigde wordt aangewezen".

pertinence.

.../...

Article 30

Cet article serait mieux rédigé comme suit: "la demande de droit d'obtenteur est introduite à l'office, soit en ...".

Article 31

1. Aux termes de l'article 31, § 2, du projet, la demande doit satisfaire aux conditions et formes fixées par la loi en projet "et par le Roi en exécution de celle-ci". Le segment de phrase cité n'est pas clair. L'exposé des motifs fait référence à ce propos à l'article 108 de la Constitution. Cette disposition confère au Roi le pouvoir général d'exécuter la loi. Un tel pouvoir implique que le Roi, malgré le silence de la loi, peut dégager de l'esprit, de l'objectif et de l'économie générale de celle-ci, les conséquences qui en dérivent naturellement et adopter des arrêtés d'exécution, à condition que ces arrêtés puissent être réputés conformes à la volonté du législateur et qu'ils n'étendent pas la portée de la loi, ni ne la restreignent. La question est de savoir si l'article 31, § 2, du projet, ne vise effectivement que les arrêtés adoptés en application du pouvoir général d'exécution du Roi ou s'il vise également tous les arrêtés d'exécution de la loi en projet. Le texte du projet doit être précisé sur ce point. En aucun cas le segment de phrase "et par le Roi en exécution de celle-ci" dans l'article 31, § 2, ne saurait se concevoir comme accordant au Roi une délégation de compétence indéterminée.

2. Compte tenu de la précision donnée dans l'exposé des motifs, on rédigera l'article 31, § 3, du projet, comme suit:

"Le Roi peut préciser et compléter par d'autres éléments ceux qui sont mentionnés au § 1er".

Le texte néerlandais de l'article 31, § 1er, 3/ serait mieux rédigé comme suit: "gegevens betreffende de identiteit van de aanvrager, of van de gezamenlijke aanvragers".

Dans le paragraphe 2, on écrira en néerlandais "in deze wet" au lieu de "in huidige wet".

Article 36

Dans le texte néerlandais de l'article 36, § 8, du projet, le mot "aangewezen" doit être remplacé par le mot "afgewezen"(en français: rejetée).

Article 38

Dans le texte néerlandais du paragraphe 4, on écrira "waarbinnen" au lieu de "binnen dewelke".

Article 40

Dans le texte néerlandais du paragraphe 2, 1/ et 2/, on écrira chaque fois "indien hij".

Article 44

Dans le texte néerlandais de l'article 44, § 1er, du projet, on remplacera le mot "nagaan" par le mot "controleren".

Article 46

Concernant la référence à la décision judiciaire passée en force de chose jugée à l'article 46, § 1er, du projet, les mots "pour cette raison" dans le texte français n'ont pas d'équivalent dans le texte néerlandais. Il y a lieu de remédier à cette discordance.

Article 47

Il s'impose de mieux harmoniser entre elles les versions française et néerlandaise de la première phrase de l'article 47, § 3, du projet. En effet, dans le texte français, on peut lire que "La requête est dûment motivée et indique les faits et les justifications invoqués à son appui" alors que le texte néerlandais est rédigé comme suit "Het verzoek moet met redenen omkleed zijn en de feiten aanvoeren waarop het gegrond is".

Article 49

Dans le texte néerlandais du paragraphe 2, on écrira: "die verschuldigd zijn krachtens § 1, eerste lid, ...".

Article 50

L'article 50, § 3, du projet charge notamment le Roi de fixer le montant de la taxe annuelle et de la surtaxe. La taxe annuelle en question paraît devoir s'analyser comme un impôt⁹. Or, c'est au législateur lui-même qu'il appartient de fixer les éléments essentiels d'un impôt, dont son montant. Si le législateur devait estimer nécessaire de confier au Roi le soin d'arrêter le montant de la taxe annuelle, cette délégation ne pourrait intervenir de manière constitutionnelle que pour autant qu'elle soit nécessaire et que le législateur prévoie l'obligation de confirmer l'arrêté royal en question dans un délai relativement court fixé dans la loi d'habilitation, l'absence de confirmation dans ce délai

⁹Dans l'hypothèse où la taxe annuelle aurait un caractère rémunératoire, cette dernière pourrait s'analyser comme une redevance et non comme un impôt, redevance dont la fixation du montant pourrait être confiée au Roi. Si la taxe annuelle devait avoir un caractère rémunératoire, il serait recommandé de le préciser dans l'exposé des motifs.

ayant pour conséquence que l'arrêté royal non confirmé est réputé n'avoir jamais produit ses effets ¹⁰.

Article 51

On écrira dans le texte néerlandais du paragraphe 3: "Nadat ... is verleend worden bovendien de volgende gegevens in het register ingeschreven".

L'article 51, § 5, du projet, doit faire référence au "§ 2, 7/" au lieu du "§ 2, 6/". En outre, mieux vaudrait mentionner le "greffier de la juridiction ayant statué sur le litige concerné" que le "greffier de la juridiction saisie". On écrira en outre "les inscriptions ... sont effectuées par le greffier".

Article 55

À la fin du texte français de l'intitulé de la section 2 précédant l'article 55 du projet, on supprimera la répétition des mots "des droits".

Article 71

On rédigera l'article 71 du projet comme suit:

"La loi du 20 mai 1975 sur la protection des obtentions végétales, modifiée par les lois des 17 mars 1993, 9 mai 2007 et 10 mai 2007, est abrogée".

¹⁰À ce propos, voir notamment J. THEUNIS, Het fiscaal legaliteitsbeginsel. Een stand van zaken na 10 jaar rechtspraak van het Arbitragehof, *T.F.R.* 2006, fascicule 3, p. 95.

La chambre était composée de

Messieurs	M. VAN DAMME,	président de chambre,
	J. BAERT,	
	W. VAN VAERENBERGH,	conseillers d'État,
	M. RIGAUX,	assesseurs de la
	M. TISON,	section de législation,
Madame	A. BECKERS,	greffier.

Le rapport a été présenté par M. P. DEPUYDT, premier auditeur chef de section.

La concordance entre la version néerlandaise et la version française a été vérifiée sous le contrôle de M. M. VAN DAMME.

LE GREFFIER

LE PRÉSIDENT

A. BECKERS

M. VAN DAMME